



Veli-Pekka Tynkkynen

# Ympäristökonstruktiot periferiassa ja venäläinen resurssikirous – seuraukset suunnittelulle

**Environmental constructions in the periphery and the Russian resource curse – implications for planning**

In the article the development perspectives of a peripheral and socio-economically marginalised, but ecologically valuable, Russian locality are examined. An analysis is made on how two local level administrations construct nature, resource use and environmental questions. These constructions give insights into the future perspectives of environmental planning in peripheral, resource-rich and ecologically central localities in Russia.

**Keywords:** environmental constructions, Russian resource curse, ecologically central location, environmental planning.

## Johdanto

Venäjän aluehallinnon paikallisyksiköissä, *raionneissa*, ei historian kuluessa ole voitu päättää itsenäisesti tulevaisuudesta. Jo ennen Venäjän valankumouksia paikallista tasoa koskevat päätökset tehtiin pitkälle keskushallinnossa (Riabova 2001: 116). Venäläinen yhteiskunta on Neuvostoliiton kaatumisen jälkeen kuitenkin muuttunut, ja paikallista maankäyttöä säätelevä lainsäädäntö periaatteessa takaa paikallisdemokratian toteutumisen (*Gradostroitel'nyy kodeks* 2004: 20–22). Tästä huolimatta sosioekonomisesti marginaalisten ja perifeeristen alueiden paikallisen itsehallinnon

yksiköillä on edelleen ollut vain vähän mahdollisuuksia vaikuttaa aluettaan koskeviin päätöksiin ja siten tulevaisuuteensa. Kaakkois-Komissa sijaitseva Troitsko-Petshorskin piiri ei ole ollut tässä suhteessa poikkeus. Piirin alueella ja sen läheisyydessä sijaitsevat kuitenkin Euroopan kaksi suurinta luonnonsuojelualuetta ja laajimmat koskemattomat aarniometsät, jotka tekevät siitä ainutlaatuisen alueen. Tutkimuskysymykseni liittyykin alueen luonnon potentiaaliin: miten Komin tasavallan ja erityisesti Troitsko-Petshorskin paikallishallinnon sekä federaation metsähallinnon paikallistason instituutioissa konstruoidaan alueen luonto, luonnonvarat ja ympäristökysymykset? Mitä argumentteja paikalliset toimijat käyttävät puhuesaan ympäristöstä? Tämän pohjalta arvioin mitä vaikutuksia tällä diskurssilla on luonnonvaroiltaan rikkaiden alueiden suunnitteluun tulevaisuuden Venäjällä.

Empiirisen aineistoni, joka koostuu yhteensä 10 teemahaastattelusta, olen kerännyt Troitsko-Petshorskissa huhtikuussa 2003. Haastateltavista kahdeksan on johtavassa virassa tai poliittisessa asemassa Troitsko-Petshorskin piirin hallinnossa ja kaksi johtavassa virassa Komsomolskin metsätyökeskuksessa (*leshoz*). Troitsko-Petshorskin piirin poliittiset ja virkamieskunnan johtohahmot edustavat paikallista itsehallintoa, kun taas *leshozin* johto federaation luonnonvaraministeriön paikal-

lisella tasolla toimivaa elintä. Haastateltavien puhetta tarkastelen soveltamalla Kimmo Lapintien (1998b; 2001) käyttämää suunnittelun argumentaatioanalyysi- ja -arviointimenetelmää (AAA). Lapintie (2001: 10–14) kuvaa tutkimuksessaan kymmentä suunnittelussa yleisimmin käytettyä harhaargumenttia. Useimpien tarkastelu on mielekästä ainoastaan vuoropuheluun perustuvassa suunnitteluargumentaatioissa, ei niinkään analysoitaessa esimerkiksi haastatteluaineistoa. Haastatteluihin perustuvan tekstin tarkastelu on mielekästä kolmen harhaargumentin kohdalla: *populistinen argumentti* (vetoaminen yleisesti hyväksytyyn, mutta perustelemattomaan näkemykseen), *auktoriteetin väärinkäyttö* (sopimaton viittaaminen auktoriteettiasemaan) ja *virbeellinen deduktio* (mustavalkoisten yksittäistapauksiin sopimattomien yleistysten tekeminen). Etsin haastateltavien esittämistä argumenteista mahdollisia harhaargumentteja, joita haastateltavat ovat taipuvaisia käyttämään. Tämän jälkeen vertaan haastateltavien argumenteista AAA:n kautta tuotettua tietoa keskenään kehysanalyysin kaltaisesti. Fisherin (1997) tulkinta kehyksistä on käyttökelpoinen tässä tutkimuksessa; hänen mukaansa kulttuuriset kehykset määritellään löyhiksi, sosiaalisesti muodostuneiksi keskustelun rakenteiksi, joiden kautta tietoa järjestellään ja joiden ympärille ryhmät muodostavat ideologisia ja poliittisia argumenttejaan.

### Tutkimuksen taustaa

Arvioin luonnonvarojen ja maankäytön suunnittelusta käytävää keskustelua korostetusti piirin alueella vaikuttavien valtion- ja paikallishallinnon instituutioiden kautta. Kiinnostukseni paikallishallinnon rooliin alueen tulevaisuuden määrittämisessä juontaa juurensa siitä, että Luoteis-Venäjän paikallistason kehitystä on enimmäkseen tutkittu yksilöiden ja yhteisöjen muodostamien sosiaalisten verkostojen sekä niiden luomien selviytymisstrategioiden näkökulmasta (esim. Tykkyläinen 2000: 204–210; Riabova 2001: 115; Varis & Polevshchikova 2001: 139–140). Paikallishallinnon rooli on näissä tutkimuksissa jätetty sivuun, koska se on näyttäytynyt liian heikkona vaikuttaakseen paikallisyhteisön arjessa selviytymiseen, tai sen on määritelty olevan kaukana yrity maailman kanssa tasavertaisesti toimivasta instituutiosta, joka voisi aktiivisesti vaikuttaa alueensa tulevaisuuteen (Rautio 2003: 65, 73).

Vuoden 2006 alussa astuu Venäjän federaatioissa mahdollisesti voimaan uusi laki paikallisesta itsehallinnosta (Babichev 2003: 29, 33–34; Kamyshv 2003: 5). Tämän myötä paikallishallinnon paino-

arvo tulevaisuuden suunnan määrittämisessä tulee lisääntymään. Aluetaloutta ja paikallista itsehallintoa käsitteleviä tutkimuksia on myös paljon (esim. Petro 2001; Gel'man 2002; 2003), mutta niiden puutteena on puolestaan maantieteellisen kontekstin sivuuttaminen. Tässä tutkimuksessa maantieteellinen konteksti on yhtä keskeisessä osassa kuin useat poliittisen ekologian tutkijat sen näkevät: ”yksilöiden poliittisia mielipiteitä ja toimintaa ei voi selittää irrallaan siitä ympäristöstä, missä ne tapahtuvat” (Fleron 1996, cit. Eagles 1990). Maantieteellisen kontekstin kuvaamisessa käytän systemaattisen aluemaantieteen sijasta enemmän uuden aluemaantieteen menetelmää, jossa tutkimuksen kysymyksenasettelun kannalta tärkeä alueen kulttuuri sekä keskeiset maantieteelliset prosessit ja piirteet nousevat esille (esim. Gilbert 1988: 222).

Teoreettisen viitekehyksen tutkimukselle muodostaa kestävä kehityksen tavoitteita päämääränään pitävä alue- ja kaupunkisuunnittelu. Tässä sillä tarkoitetaan julkisen sektorin harjoittamaa toimintojen ja maankäytön suunnittelua, jossa käytännöt ja tavoitteet heijastelevat kestävä kehityksen keskeisiä ulottuvuuksia (Selman 1999: 148, 150–152). Tässä tutkimuksessa keskityn kuitenkin siihen ympäristösuunnittelun osa-alueeseen, joka liittyy enemmän kestävä kehityksen ja hallintakulttuurin (*governance*) suhteen – toisin sanoen vallitsevan paradigman muutoksen – tarkasteluun kuin julkisen vallan harjoittamaan ympäristön hoitoon (*environmental management*) (esim. Selman 1999: 149). Suunnittelun tutkimuksessa aluehallinto, yritysmaailma ja kansalaisyhteiskunta noteerataan edelleen keskeisiksi vastinpareiksi suunnittelun kentällä, vaikka 1990-luvulla vakiintunut käsite hallinta (*governance*) (Stoker 1998: 18) on muuttamassa perinteistä käsitystä osapuolten rooleista suunnittelussa. Tässä artikkelissa hallinta ymmärretään laajasti, ja sillä tarkoitetaan uudenlaista käsitystä hallinnosta, jota luonnehtivat avoimuus, luottaminen muihin keinoihin kuin pakottavaan säätelyyn sekä yhteiskunnan muiden toimijoiden toimintaedellytysten takaaminen (Stoker 1998: 19–22). Termillä ei siis haluta kuvata ainoastaan hallinnon desentralisaatiota ja sitä kuinka julkisen vallan ja kansalaisyhteiskunnan tehtäväkenttien raja on entistä häilyvämpi.

Suunnitteluun osallistuvien osapuolten välinen ero on Venäjälläkin käymässä entistä vaikeammaksi määritellä. Ympäristöjärjestöjen tuottamat maksulliset palvelut – ympäristöselvitykset ja -vaikutusten arvioinnit (Karpov 2004) – ovat selkeä merkki rajojen muuttumisesta. Vaikka hallinta-ajattelu ei ole Venäjällä edennyt länsimaiden tasolle, muodostuu siellä

kin julkisyksityisiä kumppanuuksia ja hallinta-ajatteluun liittyviä vahvoja paikallispoliittisia regiimejä, ei vähiten aluesuunnittelun kentällä (Ostergren & Jacques 2003: 114–115; Tynkkynen 2004: 6).

Läntinen aluesuunnittelu on 1980-luvun lopulta alkaen kokenut ”ekologisaation”: luonto ja tulevat sukupolvet on nostettu yhdeksi suunnittelun osapuoleksi (Lapintie 1998a: 81; Viitala 1999: 209). Samanaikaisesti länsimainen ympäristöpolitiikka on siirtynyt kohti uusliberalistista regulaatiota, jossa valtion holhoava rooli on merkittävästi vähentynyt (Robertson 2004; Ostergren & Jacques 2003: 106). Nykytulkinnan mukaan länsimaiden uusliberaalissa poliittisessa suunnittelun prosessissa tietyille vaikuttajaryhmittymälle mieleinen päätös muodostuu, jos tämä on kyennyt parhaiten puolustamaan ja edistämään ideologiaansa argumentoinnin kautta (Ostergren & Jacques 2003: 119, cit. Fukuyama 1992). Tätä näkemystä on tosin vahvasti kritisoitu sekä foucault’laisen valta-analytiikan (esim. Flyvbjerg 2001: 288, 290) että esimerkiksi yhdysvaltalaisen uuden urbanismin (Talen & Ellis 2002: 40) nimissä.

Venäjän hitaasti kehittyneen kansalaisyhteiskunnan poliittinen vaikutusvalta ei ole verrannollinen läntisen kansalaisyhteiskunnan aluesuunnittelussa käytännössäkin nauttimaan institutionalisoituneeseen asemaan (Yanitsky 2000: 97, 120). Venäläinen aluesuunnittelu näyttäisi kulkevan kohti yhdysvaltalaista järjestelmää, jossa vahvoilla taloudellisilla toimijoilla on institutionalisoitunut rooli suunnittelussa. Kehittyvä venäläinen järjestelmä poikkeaa kuitenkin länsimaisesta merkittävästi siten, että kansalaisyhteiskunnan osapuolilla ei ole lainasäädännön takaamasta mahdollisuudesta huolimatta todellista institutionalisoitunutta asemaa suunnittelupöydissä (Karpov 2004; Tynkkynen 2004: 7–8).

Pohdittaessa hallinnan käsitteen mukaista uutta hallintokulttuuria Venäjällä voidaan todeta, että julkisen ja yksityisen välinen raja on todellakin hämärtynyt, mutta ei siinä positiivisessa mielessä kuin termi ymmärretään. Venäjällä oligarkkiset, taloudellisesti vahvat yksityisen sektorin toimijat ovat onnistuneet ainakin alueellisella ja paikallisella tasolla muodostamaan vahvoja regiimejä niin, että julkisen sektorin päätöksenteko on epädemokraattista (esim. Yanitsky 2000: 42, 102, 106–108; Karpov 2004). Venäläinen kansalaisyhteiskunta on kotimaisten tukijoiden puuttuessa puolestaan luonut aktiivisesti suhteita maan rajojen ulkopuolelle. Globaali ympäristöliike on tukenut venäläisiä järjestöjä, mutta myös pyrkinyt luomaan yhteistoimintaa julkishallinnon kanssa, kuten myöhemmin tässä artikkelissa tuon esille.

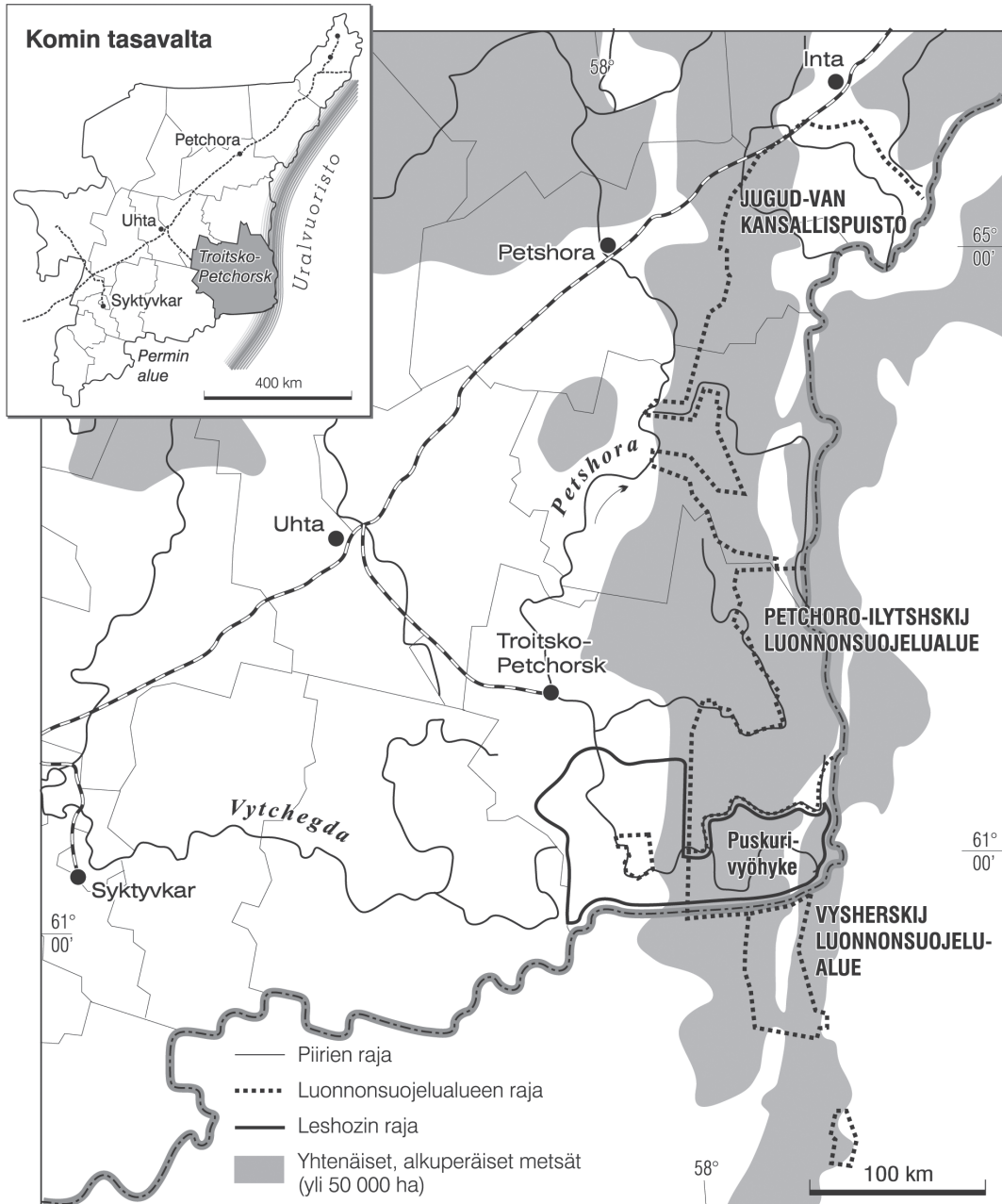
## Kolikon kaksi puolta: sosioekonomisesti taantunut, ekologisesti ainutlaatuinen alue

### *Aktiivisesta teollisuudenklaavista osaksi passiivista periferiaa*

Lähes rajattomilta vaikuttaneet metsävarat toimivat yllykkeenä Troitsko-Petshorskin läntisten osien laajamittaisen hyödyntämisen aloittamiselle (kuva 1). Metsätyökylien perustaminen ja erittäin harvaan asutun alueen asuttaminen etnisesti etupäässä venäläisperäisellä väestöllä alkoi jo 1930-luvulla, jolloin vankityövoimaa siirrettiin Venäjän pohjolaan. Kiivaimmillaan metsätyökeskusten perustaminen ja kasvu oli kuitenkin 1950–1970-luvuilla (Fauzer *et al.* 2001: 18–19; Goskomstat 2001: 9–10). Aiemmin teollistuneen maailman ulkopuolella ollut alue muuttui nopeassa tahdissa, kun ensin metsäteollisuus ja myöhemmin öljy- ja kaasuteollisuus ulottivat toimintansa sinne. Ainoastaan piirin Uraliin rajautuvat itäosat säilyivät luonnontilassa, minkä selittää alueen vaikeakulkuinen maasto. Nopea muutos näkyy myös tarkasteltaessa piirin väestön lukumäärää ja etnistä koostumusta. Kun toisen maailmansodan kynnyksellä Troitsko-Petshorskin 8 600 asukkaasta kaksi kolmasosaa oli komeja (5 700), niin Neuvostoliiton viimeisinä vuosina 26 000 asukkaan väestöstä alkuperäisiä oli enää neljäsosa (6 500) (Fauzer *et al.* 2001: 21).

Venäjän pohjoisilla alueilla teollinen kulttuuri on työntynyt rikkaiden luonnonvaraesiintymien luo niin, että Venäjän pohjolan aluerakenne muistuttaa pikemmin teollisuus- ja resurssienklaaveista muodostunutta saaristoa kuin yhtenäistä asutusketjua. Venäjän pohjolan asuttaminen muistuttaa monilta piirteiltään teollisen toiminnan penetraatiota Pohjois-Amerikan pohjoisosiin. Massan (1999: 129–130) tulkinnan mukaan venäläisen ja kanadalaisen ”kovan” teollisuudenklaavin muodostuminen on vaatinut aivan erilaisia ponnistuksia kuin esimerkiksi pohjoisskandinaavisen ”pehmeän” teollisuudenklaavin syntyminen. Nopean kasvun vuosikymmeninä, 1950–1970-luvuilla, osa Troitsko-Petshorskin metsätyökeskuksista perustettiin ”kovina” keskelle asumaton taigaa ja osa ”pehmeinä” jo 1700- ja 1800-luvuilla perustettujen metsätyökeskusten varassa eläneiden komilaiskylien yhteyteen (Goskomstat 2001: 9–10).

Neuvostoliiton yhteiskunnallisten muutosten alettua 1980-luvulla Troitsko-Petshorskissa käynnistyi taloudellisen toiminnan ja väkiluvun jyrkkä lasku. Osa metsätyökeskuksista on menettänyt täysin entisen funktionsa osana ydinalueisiin talo-



Kuva 1. Uraliin rajautuvat yhtenäiset aarniometsät muodostavat Luoteis-Venäjän ekologisesti keskeisen sijainnin selkärangan (Global Forest Watch 2003).

Figure 1. The old-growth forests in the vicinity of the Ural mountains are a fundamental feature in the ecologically central location of Northwest Russia (Global Forest Watch 2003).

udellisesti sidoksissa olevaa teollista tuotantoketjua ja siten siirtynyt osaksi passiivista periferiaa. Tällä tarkoitetaan sitä, että teollisen kulttuurin näkökulmasta alueella ei tällä hetkellä ole alueiden välisessä työnjaossa merkitystä muuna kuin luonnonvarojen varastona, joka voidaan ottaa käyttöön hintojen noustessa (esim. Hamelin 1978: 65; Massa 1999: 123). Piirin väkiluku on 1980-luvulta vuoteen 2000 laskenut liki 30 000 asukkaasta 20 000:een, ja muuttoliike on ollut miinusmerkkistä jo yli 20 vuoden ajan (Goskomstat 2001: 11). Väkiluvun luonnollinen lasku, täsmällisemmin suuri kuolleisuus, on kuitenkin ollut muuttoliikettä suurempi demografinen tekijä.

Koska paikallinen työpaikkatarjonta on romahtanut, on työikäisellä väestöllä ollut poismuuton lisäksi käytännössä kaksi toimeentulon turvaamisvaihtoehtoa. Troitsko-Petshorskissa laajasti käytetty mahdollisuus on toimiminen vuorotyöläisenä Usinskin öljyn- ja kaasuntuotantoalueilla. Piirin johtajan mukaan noin 30 prosenttia alueen työväestöstä matkaa työn perässä kuukaudeksi pois kotoa palatakseen taas kuukaudeksi perheidensä luokse. Toinen elannonhankkimistapa, joka rakentuu palstaviljelyyn, keräilyyn, kalastukseen ja metsästyksen varaan, on kasvattanut ymmärrettävästi merkitystään 1980-luvulta eteenpäin. Osa alueen väestöstä näyttää pudonneen kokonaan modernin työnjakkoon perustuvan yhteiskunnan ulkopuolelle.

#### *Hyväksikäytetty alue*

Uraliin rajautuva Kaakkois-Komi on Venäjän ydinalueilta katsottuna nähty aina perifeerisenä resursialueena, jonka luonnonvaroja tulee hyödyntää. Neuvostoliiton vuosista tämä näkökulma ei ole ratkaisevasti muuttunut, kuten Venäjän federaation luoteisalueen sosioekonominen kehitysstrategia linjaa: ”Luoteis-Venäjän alueet jakaantuvat korkean teknologian varassa vaurastuviin keskukseen ja periferiaan, joka keskittyy luonnonvarojen tuotantoon” (*Osnovnye napravleniya...* 2003: 12). Vuosikymmeniä alueelta toimitettiin raakapuuta puunjalostusteollisuuden tarpeisiin, Petshora-joen toimiessa puutavaran uittoväylänä (Goskomstat 2001: 5). Öljy- ja kaasulähteiden hyödyntäminen koki huippunsa jo 1970-luvulla, jonka jälkeen lähteet ovat alkanet ehtyä. Viimeisten vuosien aikana öljy- ja kaasuteollisuus on jälleen kiinnostunut alueesta, ja koeporauksia on suoritettu piirin länsi- ja lounaisosissa.

Metsä- ja öljyvarojen ohella Neuvostovaltio näki pohjoisessa periferiassaan olevan suuria hyödynnettäviä resursseja, jotka tulisi ottaa käyttöön.

Suurten pohjoisten jokien virtaaman suunnan muuttamista suunniteltiin 1960- ja 1970-luvuilla. Luonnonvalloitusideologian huumassa laadittu suunnitelma padota Petshora-joen yläjuoksu ja yhdistää tämä Kama-Volga -kanavaverkostoon ei koskaan toteutunut, vaikka Petshoran ja Kaman yläjuoksujen välisen kannaksen koeluontoinen lounahinta maanalaisilla ydinräjäytyksillä aloitettiin 1970-luvun alkuvuosina (Kats & Kozlov 2001: 108). Euroopan suurin luonnonsuojelualue säästyi tuholta, sillä merkittävä osa nykyistä koskemattomasta suojelualuemetsää olisi jätetty patoaltaan veden alle.

Neuvostohankkeen tavoitteet ja myöhemmät empiiriset tutkimukset (Karjalainen 2001: 89–92) osoittavat, että alue on nähty yksinomaan hyödynnettävänä resurssikeitteenä, ei niinkään alueella asuvien ihmisten elinympäristönä. Manuel Castells'n (1996: 412; 1997: 60) käsitteitä käyttäen alue on yhteiskunnan eliitin mukaan nähty osana kansantalouden makrotason (materiaali)virtojen tilaa, eikä osana paikallisen yhteisön identiteetin kautta muodostuvaa paikkojen tilaa. Demokraattisissa teollisuusmaissa paikallisille ihmisille tärkeät paikat, kuten viher- ja virkistysalueet sekä esimerkiksi historialliset rakennukset, ovat synnyttäneet kitkaa markkinatalouden korporaatioille ja valtateskitymille tärkeiden virtojen liikkeille. Virroissa on kyse kuljetettavista luonnonvaroista ja tuotteista sekä tiedon siirrosta. Ruohonjuuri- tai jalkakäytävätason näkemys tilasta *elettynä* on siis haastanut taloudellisen eliitin materialistisen näkemyksen tilasta. Venäjällä eletyllä tilalla on toistaiseksi ollut vain vähän vaikutusta (kitkaa) virtojen liikkeisiin (Yanitsky 2000: 171–172, 211). Tuonnempaan linkitän tämän ajattelutavan laajempaan yhteiskunnalliseen käsitteeseen, resurssikiroukseen, jolla, väitän niin, on yhteys Troitsko-Petshorskin tulevaisuuden sosioekonomiseen kehitykseen.

#### *Ekologisesti keskeinen sijainti vahvuutena*

Metsät kattavat lähes 90 prosenttia Kaakkois-Komin pinta-alasta, väestötiheys on 0,5 henkilöä neliökilometrillä eikä alueella ole ympäristölle haitallista teollisuustuotantoa (Glushkova *et al.* 1999: 209–211; Goskomstat 2001: 6, 9). Troitsko-Petshorskin kaltaisilla alueilla voidaan sanoa olevan ekologisesti keskeinen sijainti. Tällä käsitteellä Leimgruber ja Hammer (2002: 136) kuvaavat alueita, jotka on luokiteltu sosioekonomisesti perifeeriseksi, mutta jotka korkean biologisen monimuotoisuuden ja minimaalisen ympäristön saastumisen takia voidaan luokitella ydinalueiksi. Sosioekonomisesti ydinalueiksi luokitellut alueet, kuten Pie-

tari ja Moskova, ovat puolestaan menettäneet suurimman osan biologisesta monimuotoisuudestaan ja kärsivät vakavasta saastumisesta.

Huolimatta voimakkaista hakkuista alueen läntisessä osassa 1950-luvulta 1980-luvulle Kaakkois-Komissa sijaitsevat edelleen Euroopan suurimmat koskemattomat yhtenäiset aarniometsäalueet (Global Forest Watch 2003: 56–57). Nämä neitseelliset metsät noudattelevat Ural-vuoristoa alkaen polaariseiteltä Uralilta ja jatkuen aina Permin alueelle asti. Osa näistä vanhoista metsistä on eriaistisen suojelun piirissä Jugud-Van kansallispuiston, Peshoro-Ilytshkin *zapovednikin* sekä puskurivyöhykkeen sisällä (ks. Kuva 1). Yhdessä nämä muodostavat 3,28 miljoonan hehtaarin kokoisen suojelualuekokonaisuuden ”Komin luonnontilaiset metsät”, jolle myönnettiin vuonna 1995 ensimmäisenä venäläisenä luontoalueena Unescon maailmanperintökohteen status. Unescon maailmanperintökomitea (*Report of the 19th session...* 2004) ylistää omissa valintaperusteluissaan aluetta yhdeksi boreaalisen metsävyöhykkeen merkittävimmistä suojelukohteista. Laajat kuusi-, mänty-, pihta- ja sembramäntymetsät ovat olleet hakkuiden ulottumattomissa aina niiden kehityshistorian alkuvaiheista asti, viimeisen jäätiköitymisen sulettua alueelta pois. Venäjän Greenpeace (2004) puolestaan linjaa, että ”[t]ämän nimeämisen myötä Venäjän ympäristön-suojelutyössä avattiin uusi sivu”.

Myös Komin tasavallan hallinnossa on virallisesti tunnustettu ”Komin luonnontilaiset metsät”-suojelualuekokonaisuuden merkitys, sillä tasavallan pinta-alasta noin 15 prosenttia on suojeltua. Sosioekonomisesti tätä potentiaalia ei ole vielä osattu hyödyntää, kuten jatkossa tuon esille, mutta symbolisesti sillä näyttää olevan suurikin merkitys: ”Erityisesti näillä alueilla tuotetaan happea, jolla koko Eurooppa hengittää. (...) Tällaisia luonnontilaisia metsiä, jotka ovat säästyneet ihmistoiminnalta ja teknologisilta vaikutuksilta, ei Euroopassa ole säilynyt.” (*Ofitsial'nyi...* 2004).

## Marginalisoituminen, resurssikirous ja ympäristö

### *Syvenevä marginalisoituminen*

Suunnitelmatalouden romahdus 1990-luvun alussa ja alueen keho liikennemaantieteellinen sijainti ovat pitäneet huolen siitä, että raakapuun kuljetus on supistunut alle kymmenesosaan neuvostovuosista. Talousmaantieteellisten muutosten myötä alue kärsii vakavasti ”kontingentista marginalisoitumisesta”. Taloudellisen globalisaation

myötä etenevä kontingentti marginalisoituminen on luonnollinen seuraus tiettyjen tuotteiden kysynnän laskusta, jolloin vähiten kilpailukykyiset tuottajat putoavat markkinoilta, mikä aiheuttaa monia sosiaalisia ongelmia paikallisella tasolla (esim. Mehretu *et al.* 2002: 197).

Toisaalta Troitsko-Petshorskin kontingentti marginalisoituminen on myös luonnollinen seuraus suunnitelmatalouden romuttumisesta. Venäjän vähittäinen avautuminen kansainväliselle kilpailulle merkitsee kontingentin marginalisoitumisen syvenemistä erityisesti perifeerisillä alueilla, jotka elävät yhden tai muutaman luonnonvaran hyödyntämisen varassa (Maurseth 2001: 125).

Venäjän perifeeristen puunhankinta-alueiden kannattamattomuus on johtanut talousmaantieteellisten realiteettien sanelemaan aluerakenteeseen. Osaltaan raakapuun hintaa on polkenut korruptoitunut puunhankintajärjestelmä monilla Venäjän alueilla (Kovalev 2003).

Kontingentin marginalisoitumisen tuottamaa sosioekonomista kriisiä voimistaa ”systeeminen marginalisoituminen” (Castells 1993: 172–197; Mehretu *et al.* 2002: 198). Tällä tarkoitetaan sitä, että paikalliset ja alueelliset hallintoelimet heikentävät yhteisön kykyä reagoida sitä kohtaaviin taloudellisen ja kulttuurisen globalisaation tuomiin haasteisiin riittävällä panostuksella. Paikallishallinto on ylläpitänyt yksisilmäistä asennoitumista tulevaisuuden vaihtoehtoihin mahdollisesti siksi, että piirin poliittinen ja viranomaishallinto on ollut lähes muuttumaton Neuvostoliiton romahduksesta saakka. Paikallisten kysymysten päätösten osalta Troitsko-Petshorskin hallinto on alistunut Komin tasavallan hallinnon ”politiikan sätkynukeksi” (Viranomainen, Troitsko-Petshorsk 3), mikä näyttäisi olevan tyyppillistä luoteisvenäläiselle hallintakulttuurille (esim. Tykkyläinen & Jussila 1998: 241).

### *Luonnonvararikkauden kirous ja vaihtoehtoiset kehityspotut*

Systeemistä marginalisoitumista edistää luonnonvararikkauden kirouksen (Kim 2003: 17–21) tai runsauden paradoksin (Karl 1997: 16) nimillä tunnettu prosessi. Valtiot ja alueet, joille on siunautunut suuret luonnonvarat, ovat taipuvaisia hyödyntämään niitä tehottomasti sekä luottamaan liiaksi taloudellisesti merkittävimpään luonnonvaraan talouspolitiikassaan. Tämä hidastaa tai jopa estää muiden luonnonresurssien käyttöönottoa ja inhimillisten voimavarojen hyödyntämistä. Alueiden ja luonnonvarojen kehittämisestä tulee vaihtoehtotonta, mikä ylläpitää alueen tai valtion yksi-



puolista roolia maailmankaupassa. Raaka-aineiden vienti on korostuneessa asemassa. Kirous vaikuttaa heikentävästi myös valtion instituutioihin sekä jarruttaa demokraattisten käytäntöjen juurtumista.

Kimin (2003: 141–143) tutkimusten mukaan venäläisessä yhteiskunnassa vaikuttaa öljyvaltiolle tyypillinen luonnonvararikkauden kirous. Maailmanpankin määritelmän mukaan öljyvaltioksi luetaan maa, jonka BKT:sta yli 10 prosenttia muodostuu öljyn ja kaasun viennistä ja jonka kokonaisviennin osuudesta nämä käsittävät yli 40 prosenttia. Venäjällä vastaavat prosenttiosuudet ovat 15 ja 60 (Kim 2003: 5). Tämän kirouksen vaikutus paikallisella tasolla näkyy hyvin Troitsko-Petshorskin esimerkissä. Troitsko-Petshorskin piirin johtajien haastattelussa luonnonvarakirousajattelu tuli esille monessa yhteydessä. Ainoana ulospääsynä taloudellisesta ja sosiaalisesta kurimuksesta nähdään se, että öljy- ja metsäteollisuus kiinnostuu alueen resursseista laajamittaisesti. Muita vaihtoehtoisia tapoja kehittää aluetta ei ole osattu kuvitella. Takertuminen yhden tai kahden tuotannonalan pysyvään valta-asemaan kuvastaa laajemminkin venäläisessä yhteiskunnassa vallitsevaa ”lujan modernin” ”fordistista” ajattelutapaa (Bauman 2002: 174–176), joka korostaa teollisuustuotantoa alueellisen kehittämisen tärkeimpänä tekijänä.

Venäjän pohjoisilla alueilla metsä- ja öljyteollisuus ovat perinteisesti olleet taloudellisen kehityksen kannalta tärkeitä. Niinpä piirin johdon näkemys alueensa keskeisistä voimavaroista ei tästä poikkea, mikä saa heidät käyttämään virheelliseen deduktioon perustuvia harha-argumentteja:

*”Metsäsektorin kehittäminen, erityisesti puunjalostuksen arvon kasvattaminen. Tulisi rakentaa metsäteollisuutta, joka tuottaa moderniin teknologiaan perustuvia, korkealle jalostettuja tuotteita.” (Viranomainen, Troitsko-Petshorsk 1)*

*”Mitä muita mahdollisuuksia [metsäteollisuuden lisäksi] piirin alueella on? No, luonnollisesti meillä on myös öljyvaroja. [...] Meillä on kaksi suurta öljykenttää. Ne ovat valitettavasti ehtymässä.” (Viranomainen, Troitsko-Petshorsk 2)*

Metsäteollisuuden kasvuun luottaminen on voimakasta vaikka samalla tuodaan esille, että Neuvostoliiton aikaisen kehityspolitiikan keskeinen ongelma oli juuri yhden sektorin ylikorostaminen.

*”Ensimmäinen ongelma: piirimme oli yhden teollisuudenalan piiri. Toisin sanoen, yksi sektori dominoi – metsäteollisuus. Piirin koko väestö*

*työskenteli metsäteollisuuden palveluksessa.” (Viranomainen, Troitsko-Petshorsk 1)*

*”Jos tarkastelemme [talouttamme] viimeisen viiden vuoden aikana – jatkuvaa huononemista. Laskua, merkittävää laskua. Ja tämä liittyy ennen muuta siihen, että meillä on yksipuolinen [talouden] rakenne, ainoa merkittävä luonnon potentiaali on metsä. Tai ainakin niin se on muodostunut, sellainen metsäorientaatio.” (Viranomainen, Troitsko-Petshorsk 2)*

Viimeisessä lauseessa piirin taloudesta vastaava virkamies tunnustaa metsäsektorin olevan vahvuuden lisäksi myös suuri heikkous: metsäsektorin valta-asema alueella on lopulta aikaisempien poliittisten päätösten tulos. Mahdollisesti joillakin Venäjän ydinalueilla on viitteitä ”jälki-fordistisesta” tuotantomallista – siitä joka luo pohjaa ”notkean modernin” (Bauman 2002: 143) pluralistiselle ja yksilökeskeiselle tulevaisuudelle – mutta Venäjän periferiassa toteutetaan edelleen hyvinkin ”fordistista” tuotantomallia. Tätä voimistua systeemin marginalisoituminen sekä federaation kolonialistinen maailmankuva, joka vaatii vertikaalista valtarakennetta korostavan hallinnon ja luonnonvarojen tehotuotannon toimiakseen (esim. Bauman 2002: 141–142, 160).

Toisaalta Troitsko-Petshorskin kaltaisessa perifeerisessä paikassa resurssikirous ei vaikuta yhtä voimakkaasti kuin esimerkiksi Venäjän ääripohjan resurssikeskuksissa. Äärimmäinen marginalisoituminen vähentää ulkopuolisten taloudellisten korporeaatioiden kiinnostusta aluetta kohtaan, mikä osaltaan vähentää painetta toimia vain yhden sektorin intressien mukaisesti. Troitsko-Petshorskissa resurssikirous vaikuttaa siis etupäässä historialliseen kumpuavana henkisenä rajoittimena innovatiivisuudelle. Tällainen ajattelu toimii kuitenkin myös latenttina varastona mahdollisesti paljon voimakkaammalle resurssikiroukselle tulevaisuudessa. Resurssikirouksen vaikutus voi voimistua, mikäli alueelta löydetään suuria öljyvaroja tai siellä aloitetaan laajamittaiset hakkuut.

Myös populistisen harha-argumentin käytöstä on viitteitä, kun piirin johto korostaa venäläisessä yleisessä mielipiteessä paljon esitettyä loppumattomien luonnonvarojen mielikuvaa:

*”Meillä on täällä [kaivannaisia] koko Mendelejevin jaksollisen taulukon edestä.” (Viranomainen, Troitsko-Petshorsk 1)*

Tai kun metsäteollisuuden kehitystä perustellaan sillä, että teollisten hakkuiden ulkopuoliset

metsät vanhenevat ja tulevat siten käyttökelvottomiksi:

*”Ja mikä on huono asia, että metsät vanhenevat. Ne eivät ehkä enää kelpaa tulevaisuudessa. Se on huono asia.” (Viranomainen, Troitsko-Petshorsk 1)*

Näiden argumenttien käyttö paljastaa, että piiriin päättäjät kehystävät alueen metsätalousajattelun kautta. Tosiasiallisestihan nuo samaiset metsät ovat olleet jääkauden jälkeisistä ajoista saakka (n. 10 000 vuotta) intensiivisen ihmistoiminnan ulottumattomissa ja luonnollisen metsän sukcession piirissä. Argumentti metsien uhkaavasta vanhenemisesta on siten täysin perätön. Edellisessä lauseessa puolestaan viitataan Neuvostoliiton ajoilta periytyvään propagandaan, jolla luotiin kuva rikkaasta valtiosta, jonka luonnonvarat ovat ehtymättömiä. Todellisuudessa luonnonvarat tuottavat vaurautta vasta, kun ne ovat hyvin saavutettavissa.

Harha-argumentista, tarkemmin epäasiallisesta viittauksesta auktoriteettiin, on myös kyse, kun piiriin johtavat virkamiehet ja *leshozin* johtaja, puhuvat vuosittain hakkaamatta jäävistä kiintiöistä:

*”Sillä kiintiöt sallivat meidän hakata metsää aina kahteen miljoonaan kuutiioon asti vuosittain, ilman luonnolle aiheutuvia tuhoja. Jopa miljoona kuutiota olisi erinomainen [määrä].” (Viranomainen, Komsomolskin metsätalokeskus 1)*

Vallitsevan käsityksen mukaan kahden miljoonan kuutiometrin kiintiöihin saakka toteutettavat hakkuut, nykyisen vuosittaisen 200–300 000 kuutiometrin sijasta, eivät vahingoittaisi metsien ekologiaa. Tämä onkin tietoinen harha-argumentti, joka perustuu loppumattomien metsävarojen illuusion. Haastatteluiden perustella kaikkien asianomaisten tiedossa on, että tämän määrän hakkaaminen vaatisi kajoamaan aikaisemmin hakkuiden ulkopuolella oleviin metsiin, ja siten supistamaan teollisen toiminnan ulkopuolella olleiden vanhojen metsien pinta-alaa ja heikentämään ”Komin luonnontilaiset metsät”-suojelukokonaisuuden arvoa.

Resurssikirouksella on myös suora yhteys negatiivisiin sosiaalisiin ja ekologistiin vaikutuksiin. Alueen taloudellinen potentiaali ymmärretään luonnonvarojen määrän perusteella. Alueen sisäistäminen raaka-aineverastona sekä käyttö ja kehittäminen vain teollisia tarpeita varten eivät ole omiaan monipuolistamaan aluetaloutta. Aluehallinnossa sama resurssikirousajattelu näkyy vahvana. Komin tasavallan kehitysstrategiassa painotetaan luonnonvararesurssien kautta syntyvää jalostustoi-

mintaa: ”Luonnonvarojen ja teollisen potentiaalin arvioimisen kautta voidaan määritellä ’kasvupisteitä’ ja valita ne luonnonvarat, jotka voidaan todennäköisimmin ottaa käyttöön tulevaisuudessa.” (*Ekonomicheskaya programma ...* 2004.)

Huolimatta siitä, että luonnonsuojelualueet kattavat 15 prosenttia tasavallan pinta-alasta, näiden taloudellista potentiaalia ei hyödynnetä juuri lainkaan. Vaihtoehtoisten neuvostokaudelta periytyvä imperialistinen näkemys. Esimerkiksi suojelluista metsistä puhuttaessa ”Euroopan keuhkoina” mukaan on sekoittunut ideologiaa, joka on yhteneväinen eräiden venäläisten maantieteilijöiden näkemyksien kanssa heidän puhuessaan Venäjästä ekologisena suurvaltana. Erämaa-alueet oikeuttavat Venäjän vaatimaan korvausta ”tuottamistaan” ekologisista palveluista: biologisen monimuotoisuuden ja happitaseen ylläpidosta sekä saasteiden absorboimisesta (esim. Klyuev 2002: 6, 14–15; Kondrat’ev *et al.* 2003: 12–13). Tämänkaltaiset uusliberalistisen ajattelun mukaiset vaatimukset ylläpitävät resurssikirousta. Passiivinen suhtautuminen luonnon tarjoamiin vahvuuksiin estää aktiivisen politiikan, jonka tarkoituksena on luoda uutta kestävää sosioekonomista kasvua. ”Euroopan keuhkoina” Uralin metsät ovat ilman paikallista panosta ja innovaatioita ekstensiivisesti hyödynnettäviä. Öljy- ja metsäteollisuuden merkitystä Troitsko-Petshorskin taloudelle ei voi väheksyä. Kuitenkin yksisilmäinen suhtautuminen alueen taloudellisiin mahdollisuuksiin syö pohjaa muiden sektoreiden, kuten matkailun, kehittämisläpän. Laajamittaisten hakkuiden ja öljyntuotannon aloittaminen piiriin itäisissä osissa myös tarvelisi koskemattoman luonnon mielikuvan, joka on ekomatkailussa erityisen tärkeä resurssi (Holden 2000: 24–25, 33).

Viime aikoina tehtyjen kestävää metsätaloutta koskevien tutkimusten perusteella (vrt. Kovalev 2003; Eikeland *et al.* 2004; Moran 2004) ei voisi olettaa valtion paikallisen metsähallinnon olevan taipuvainen puoltamaan metsien moninaiskäyttöä. *Leshozien* ensisijainen tehtävä on hakata metsää. Troitsko-Petshorskissa marginalisoituminen ja liikenneinfrastruktuurin rapautuminen ovat asettaneet nämä syrjäiset *leshozit* uuden tilanteen eteen. Komsomolskin *leshozin* kaksi johtajaa ovat entisestään vähenevien hakkuiden myötä olleet pakotettuja etsimään hallinnoimilleen metsille muutakin taloudellista toimintaa. Jos esimerkiksi Karjalan tasavallassa *leshozit* ovat omaa taloudellista tilannettaan kohentaakseen hakanneet metsää välittämättä kestävästä metsien käytöstä, niin Komsomolskin *leshozin* metsäviranomaiset ovat kehittäneet eko-



turismia Petshoro-Ilytshkin *zapovednikin* puskuri-  
vyöhykkeellä, joka on osa Unescon maailmanpe-  
rintökohdetta ja biologisesti yhtä arvokas kuin itse  
luonnonsuojelualue.

Pienimuotoinen ekoturismi ei ole kuitenkaan  
voinut laajentua resurssikirouksen olosuhteissa.  
Komin tasavallan hallinto on torpedoinut kaikki  
turismin kehittämistä koskevat *leshozin* ehdotukset  
(Viranomainen, Komsomolskin metsätyökeskus 2).  
Tämä on johtanut terminologialla pelaami-  
seen:

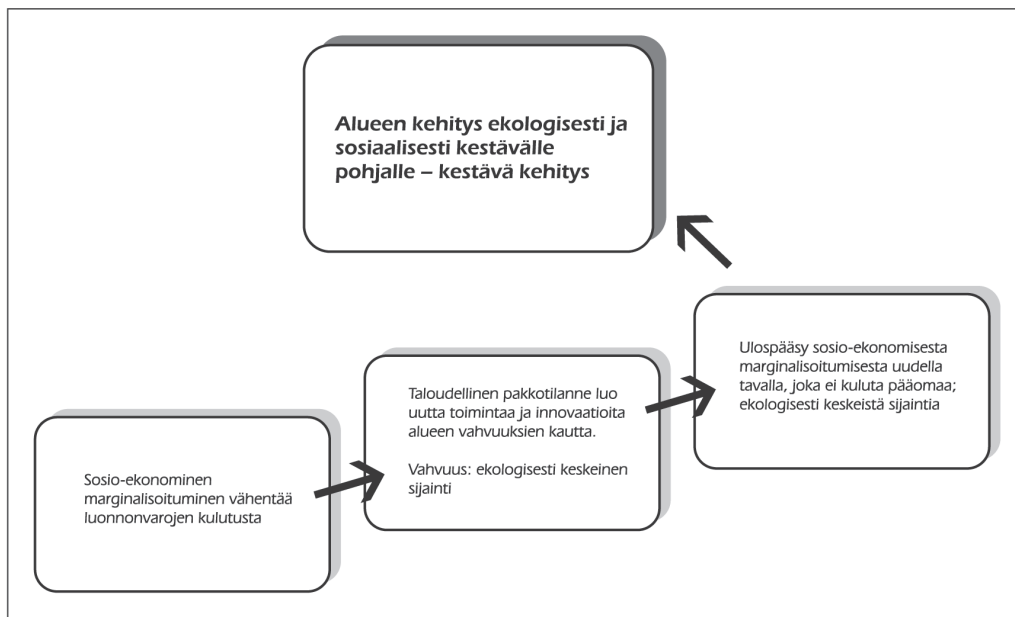
*”Me emme harjoita turismia. [...] Me vain tarjo-  
amme palveluita asiakkaille, jotka haluavat liik-  
kia luonnossa.”* (Viranomainen, Komsomolskin  
metsätyökeskus 1)

Mikäli Komin hallinto jatkossa tulee myöntä-  
mään turismilisenssejä alueen ulkopuolisille toi-  
mijoille, on todennäköistä, ettei tällainen toiminta  
täytä ekoturismin kriteerejä, joita ovat luonnonva-  
roja säästävä ja vastuullinen matkailu luonnossa,  
joka edistää *paikallisten* asukkaiden hyvinvointia  
(UNEP/TIES 2001). Matkailutoiminnasta saata-  
vat voitot valuvat alueen ulkopuolelle.

Poliittisen ekologian tutkimuksissa ympäris-  
tötuhoja on selitetty paikallisyhteisöjen sosioe-  
konomisella marginalisoinnilla (Peet & Watts  
1996: 6). Toisaalta Smith (1999) on korostanut,

että marginaalisuus on strateginen vahvuus, jon-  
ka kautta alueen tulevaisuus voidaan nähdä aivan  
uudessa valossa. Troitsko-Petshorskissa sosioe-  
konominen marginalisoituminen näyttäisi juuri joh-  
tavan positiiviseen suuntaan (kuva 2).

Komsomolskin *leshozin* työntekijät eivät toki  
ole kehittäneet omaa strategiaansa tyhjiössä, vaan  
he ovat saaneet vaikutteita maailmanlaajuisesti  
toimivalta luonnonsuojeluverkostolta. *Leshozin*  
viranomaiset ovat laatineet puskurivyöhykkeen  
ekomatkailureittejä yhdessä norjalaisten WWF:n  
työntekijöiden kanssa (Viranomainen, K2). *Les-  
hozin* innovatiivisen ajattelun taustalla on siis glo-  
baalilla tasolla paikallista kestävästä kehitystä tukeva  
ulkopuolinen toimija. Tämän kaltainen liittoutu-  
minen luo kestäväälle kehitykselle otollisen poliitti-  
sen ympäristön: Nässin (2001: 519–520) mukaan  
juuri tällä tavalla on mahdollista haastaa aluesuun-  
nittelun valtapelissä voimakkaita hallinnollis-ta-  
loudellisia rakenteita ja regiimejä, kuten Komin  
metsä- ja öljyteollisuus. Maailmanlaajuisesti toi-  
mivien ympäristöjärjestöjen kautta Kaakkois-Ko-  
min metsät ja samalla alueen toimijat ovat tulleet  
osaksi globaalia ympäristöhallintaa. Mielenkiin-  
toiseksi tämän liittoutumisaselman tekee se, että  
ruohonjuuritasolta voimansa perinteisesti saavaa  
ympäristöliikettä edustaa globalisoitunut toimija  
(WWF), kun taas *leshoz* Venäjän keskushallinnon  
edustajana on hyvin paikallisen tason toimija.



Kuva 2. Marginalisoinnin kautta ekologisesti keskeinen sijainti voi säilyä ja luoda kestävästä kehitystä.

Figure 2. Through marginalisation, an ecologically central location can be preserved and create sustainable development.

Taulukossa 1 *leshozin* ja Troitsko-Petshorskin hallinnon argumentaatio on purettu kahden kulttuurisen kehityksen sisään. Huolimatta tästä yksinkertaistavasta jaosta väitän, että piirin hallinto kärsii yleisvenäläisen resurssikirouksen paikallisesta ilmenemismuodosta, kun taas *leshozin* ajatteluun on vaikuttanut globaaliin ympäristönhallintaan liittyvä ”glokalisatioajattelu” (sanoista *global* ja *local*). Jälkimmäisellä tarkoitetaan sitä, että ympäristö- ja kehityskeskustelussa paikallisen kehityksen korostaminen eli lokalisaatio on dominoinut keskustelua viimeiset 20 vuotta (Aarsæther & Bærenholdt 2001: 19–22). Tämän vastavoimaksi on mielletty taloudellinen ja kulttuurinen globalisaatio, jonka myötä paikalliset kulttuurit ovat vaarassa yhtenäistyä maailmanlaajuiseen sosiaalisesti ja taloudellisesti samankaltaiseen kulttuuriin. Termi glokalisatio viittaa näiden kahden periaatteellisesti vastakkaisen prosessin vuoropuheluun: sekä kulttuurisesta globalisaatiosta (mm. ihmisoikeuksien edistäminen) että paikallisyhteisöjen kehityksestä (mm. paikallinen päätöksenteko) pyritään valitsemaan niiden parhaat piirteet.

### Johtopäätökset

Resurssikirouksen otteessa kamppailevalla Troitsko-Petchorskin piirillä ei näyttäisi olevan paikalli-

selta tasolta lähteviä aloitteita, joiden päämääränä olisi haastaa vallitseva kestävä teollinen talous. Syvenevä marginalisoituminen on kuitenkin merkinnyt metsänhakkuiden voimakasta vähentymistä, ja siten taannut ekologisesti keskeisen sijainnin säilymisen. Tämä on mahdollistanut Komsomolskin *leshozin* etsiä vaihtoehtoisia elinkeinoja alueellaan ja liittoutua globaalia ympäristönhallintaa harjoittavan ympäristöjärjestön kanssa. Kantava voima tämän liittoutumisen taustalla on ”glokalisatioajattelu”, joka sulauttaa yhteen maailmanlaajuisen luonnonsuojelun ja ekoturistin tarpeet tavalla, joka hyödyttää paikallista yhteisöä. Uralin metsiä toiminnallaan tuleville sukupolville säästävä ja paikallisille asukkaille tuloja tuova ekoturismi nimittäin täyttää Næssin (2001: 515) määrittelemät kriteerit kestäväälle kehitykselle: ”... [K]estävässä kehityksessä on mitä suurimmassa määrin kyse kulutusmäärien uudelleenjakamisesta meiltä, jotka elämme *täällä* ja *nyt* niille, jotka elävät *siellä* ja *sitten*, toisin sanoen, nykyisiltä varakkaimpien maiden asukkailta tuleville sukupolville ja köyhien maiden ihmisille.”

Edellä kuvatusta liittoutumisesta ja turismin suunnittelusta tekee poikkeuksellisen se, että siinä ylitetään ne toimintakehykset, jotka on valtion toimesta asetettu tälle hallinnolliselle yksikölle: instituutio, jonka ensisijainen tehtävä on haka-

Argumentin kohde	Troitsko-Petshorskin piiriviranomaiset, ”resurssikiroukkehys”	Komsomolsk leshoz, ”glokaali” kestävä kehityksen kehys
Työllisyys	vuorotyöläisyys piirin ulkopuolella	paikallinen työ
Paikallistalouden luonne	monokulttuuri	polykulttuuri
Ympäristösuhde	”resurssikirouk”	”rationaalinen”
Ensisijainen luonnonvarojen käyttäjä	ulkopuolinen metsä- ja öljyteollisuus	paikallisesti hyödynnettävät luonnonvarat
Hallinnon rooli	status quon ylläpito	innovatiivinen
Tulevan kehityksen mahdollistaja	ulkopuolinen toimija ja rahoittaja	paikallinen yritys
Suhde ylemmän tason viranomaisiin	alistuva	vaativa
Tulevaisuuteen varautuminen ja suunnittelu	odottaa käskyjä, ”top-down”	suunnitteleva, ”bottom-up”

Taulukko 1. Troitsko-Petshorskin kulttuurisia kehityksiä.

Table 1. Cultural frames of Troitsko-Petchorsk.

ta metsää, ryhtyy myös suojelemaan sitä. Tämän muutoksen pysyvyydestä ei voi olla lainkaan varma, sillä resurssikiirus voi vahvistua, mikäli laajamittainen luonnonvarojen hyödyntäminen aloitetaan alueella. Keskeinen tulevaisuuden kysymys on: tullaanko Venäjän ekologisesti keskeiset sijainnit näkemään aktiivisina resursseina, joiden avulla kapeasti erikoistuneiden perifeeristen alueiden elinkeinorakennetta voidaan laajentaa ja synnyttää uutta taloudellista toimintaa siellä, missä sitä on perinteisin keinoin vaikea saavuttaa? Aktiivisena resurssina nämä metsät voivat tuottaa sekä sosioekonomista kasvua että edistää ekologisesti kestävästä kehitystä.

Globaalia ympäristöajattelua edustava *global*-ryhmä kykenee kansainvälisen huomion kautta paremmin vastustamaan vahvoja teollisuuspiirejä kuin yksittäiset, usein marginalisoituneet alueen asukkaat. Näiden kansainvälisten yhteyksien takia perifeerisillä mutta ekologisesti keskeisillä paikoilla on erityisen merkittävä rooli venäläisen paikallishallinnon itsemääräämisoikeuden kehittymisessä. Näissä paikoissa testataan onko sananvalta paikallisen tason maankäytön ja kehittämisen osalta mahdollista siirtää paikallisiin käsiin, pois alueellisista keskuksista ja federaatiolta.

## Lähteet

- Aarsæther, Nils & Bærenholdt, Jørgen Ole (2001). Reflexive local development: coping strategies in a globalized environment. Teoksessa Aarsæther, Nils & Bærenholdt, Jørgen O. (toim.) *The reflexive North*. Nordic Council of Ministers, Copenhagen.
- Babichev, I. V. (2003). Mestnoye samoupravleniye: vchera, segodnya, zavtra. *Mestnoye pravo* 1–2, 3–34.
- Bauman, Zygmunt (2002). *Notkea moderni*. Vastapaino, Tampere.
- Castells, Manuel (1993). *The informational city*. Blackwell, Cambridge.
- Castells, Manuel (1996). *The rise of the network society*. Blackwell, Massachusetts.
- Castells, Manuel (1997). *The power of identity*. Blackwell, Massachusetts.
- Eagles, D. Munroe (1990). Political ecology: local effects on the political behaviour of Canadians. Teoksessa Gagnon, Alain-G. & Bickerton, James (toim.) *Canadian politics: an introduction to the discipline*. Broadview, Peterborough.
- Ekonomicheskaya programma Pravitel'stva Respubliki Komi*, Ukaz ot 19 marta 2001 g. M 120 "Ob ekonomicheskoi programme pravitel'stva respubliki Komi na 2001–2005 gody". 21.5.2004, [http://www.rkomi.ru/econom/prog\\_txt.html](http://www.rkomi.ru/econom/prog_txt.html)
- Eikeland, Sveinung, Eythorsson, Einar & Ivanova, Lyudmila (2004). From management to mediation: local forestry management and the forestry crisis in post-socialist Russia. *Environmental Management* 33:3, 285–293.
- Fauzer, Viktor V., Rozhkin, Evgeni N. & Zagaynova, Gertruda (2001). *Respublika Komi v XX veke: demografiya, rasselenie, migratsiya*. Poligraf-servis, Syktyvkar.
- Fisher, Kimberly (1997). Locating frames in the discursive universe. *Sociological Research Online* 2:3, <http://www.socresonline.org.uk/socresonline/2/3/4.html>
- Fleron, Frederik (1996). Post-Soviet political culture in Russia: an assessment of recent empirical investigations. *Europe-Asia Studies* 48:2, 255–261.
- Flyvbjerg, Bent (2001). Beyond the limits of planning theory: response to my critics. *International Planning Studies* 6:3, 285–292.
- Fukuyama, Francis (1992). *The end of history and the last man*. Free Press, New York.
- Gel'man, Vladimir (2002). The politics of local government in Russia: the neglected side of the story. *Perspectives on European Politics & Society* 3:3, 495–509.
- Gel'man, Vladimir (2003). In search of local autonomy: the politics of big cities in Russia's transition. *International Journal of Urban and Regional Research* 27:1, 48–61.
- Gilbert, Anne (1988). The new regional geography in English and French-speaking countries. *Progress in Human Geography* 12:2, 208–228.
- Global Forest Watch (2003). *Atlas malonarushennykh lesnykh territorii Rossii*. Moment, Khimki.
- Glushkova, L.I., Korabel'nikov, I.V. and Kurbanov, V.V. (1999). Ekologo-gigiyenicheskiye aspekty zdorov'ya naseleniya v respubliki Komi. Teoksessa Jushkin, N. et al. (toim.) *Chelovek na Severe: usloviya i kachestvo zhizni*. Komi republikanskaya tipografiya, Syktyvkar.
- Goskomstat (2001). *Troitsko-Pechorskomu rayonu – 70 let. Statisticheskii sbornik*. Goskomstat Respubliki Komi, Syktyvkar.
- Gradostroitel'nyy kodeks Rossiyskoy Federatsii* (2004). Ofitsialnyy tekst, deistvuyushchaya redaktsiya. Ekzamen, Moskva.
- Greenpeace (2004). *Devstvennye lesa Komi*. 24.5.2004, [http://www.greenpeace.org/russia\\_ru/campaigns/intro?campaign\\_id=335194](http://www.greenpeace.org/russia_ru/campaigns/intro?campaign_id=335194)
- Hamelin, Louis-Edmond (1978). *Canadian nordicity. It's your North, too*. Harvest House, Montreal.
- Holden, Andrew (2000). *Environment and tourism*. Routledge, London.
- Kamyshev, Dmitry (2003). Deputies finish dealing with municipal government. *Current Digest of the Post Soviet Press* 55:37, 5–7.
- Karjalainen, Timo (2001). Institutional framing of environmental issues in the Komi Republic. Teoksessa Massa, Ilmo & Tynkkynen, Veli-Pekka (toim.) *The struggle for Russian environmental policy*. Kikumora Publications, Series B:17. Kikumora Publications, Helsinki.
- Karl, Terry Lynn (1997). *The paradox of plenty: Oil booms and petro-states*. University of California Press, Berkeley.
- Karpov, Aleksandr (2004). Obschestvennaya ekspertiza: praktika protiv politiki. *Pchela* No. 45. 2.9.2004, <http://www.pchela.ru/podshiv/45/oeptm>
- Kats, Yakov G. & Kozlov, V. V. (2001). Radioaktivnoye zagryazneniye – ser'oznaya ekologicheskaya problema. Teoksessa Ushakov, Sergei A. & Kats, Yakov G. (toim.) *Ekologicheskoye sostoyaniye territorii Rossii*. Akademiya, Moskva.
- Kim, Younkyoo (2003). *The resource curse in a post-communist regime. Russia in comparative perspective*. Ashgate, Aldershot.

- Klyuev, N.N. (2002). Rossiya na ekologicheskoy karte mira. *Izvestiya akademii nauk seriya geograficheskaya* 6, 5–16.
- Kondrat'yev, Kirill Ya., Losev, Kim S., Ananicheva, Mariya D. & Chesnokova, Irina V. (2003). Tsena ekologicheskikh uslug Rossii. *Vestnik Rossiiskoi akademii nauk* 73:1, 3–13.
- Kovalev, Dimitri (2003). Tieteiden kandidaatti, Venäjän tiedeakatemian biologinen instituutti, Pietari. 6.4.2003, henkilökohtainen tiedonanto.
- Lapintie, Kimmo (1998a). Ecological planning as a professional challenge. Teoksessa Päivänen, Jani & Lapintie, Kimmo (toim.) *After all these years*. The 30<sup>th</sup> Anniversary Book. Centre for Urban and Regional Studies Publication C 48. HUT, Helsinki.
- Lapintie, Kimmo (1998b). Analysing and evaluating argumentation in planning. *Environment and Planning B: Planning and Design* 25, 187–204.
- Lapintie, Kimmo (2001). Suunnitteluarvontaanalyysi ja arviointi. *Yhteiskuntasuunnittelu*, 39:1, 4–25.
- Leimgruber, Walter & Hammer, Thomas (2002). Biosphere reserves – sustainable development of marginal regions? Teoksessa Jussila, Heikki, Majoral, Roser & Cullen, Bradley (toim.) *Sustainable development and geographical space. Issues of population, environment and education in marginal regions*. Ashgate, Aldershot.
- Massa, Ilmo (1999). Risk economy in the circumpolar north. Teoksessa Goldfrank, Walter L., Goodman, David & Szasz, Andrew (toim.) *Ecology and the world-system*. Greenwood Press, London.
- Maurseth, Per B. (2001). Russian regions in transition: centralisation through decentralisation? Teoksessa Høneland, Geir & Blakkisrud, Helge (toim.) *Centre-periphery relations in Russia. The case of the northwestern regions*. Ashgate, Aldershot.
- Mehretu, Assefa, Pigozzi, Bruce W.M. & Sommers, Lawrence M. (2002). Spatial shifts in production and consumption – marginality patterns in the new international division of labour. Teoksessa Jussila, Heikki, Majoral, Roser & Cullen, Bradley (toim.) *Sustainable development and geographical space. Issues of population, environment and education in marginal regions*. Ashgate, Aldershot.
- Moran, Dominique (2004). *Lesniki i leskhozoy*: Life and work in Russia's northern forests. *Environment and History* 10:1, 83–105.
- Næss, Petter (2001). Urban planning and sustainable development. *European Planning Studies* 9:4, 503–524.
- Ofitsial'nyy server respubliki Komi (2004). 9.8.2004, <http://www.rkomi.ru/resp/index.html>
- Osnovnye napravleniya strategii sotsial'no-ekonomicheskogo razvitiya Severo-zapadnogo Federal'nogo okruga Rossiyskoy Federatsii na period do 2015 goda (2003). Apparat polnomochnogo predsedatelya Prezidenta RF v Severo-Zapadnom Federal'nom okruge. Znanie, Sankt-Peterburg.
- Ostergren, David & Jacques, Peter (2003). A political economy of Russian nature conservation policy: why scientists have taken a back seat. *Global Environmental Politics* 2:4, 102–124.
- Peet, Richard & Watts, Michael (1996). Liberation ecology. development, sustainability and environment in an age of market triumphalism. Teoksessa Peet, Richard & Watts, Michael (toim.) *Liberation ecology. Environment, development, social movements*. Routledge, London.
- Petro, Nikolai N. (2001). Creating social capital in Russia: the Novgorod model. *World Development* 29:2, 229–244.
- Rautio, Vesa (2003). *The Potential for community restructuring. mining towns in Pechenga*. Kikimora Publications, Series A:9. Kikimora Publications, Helsinki.
- Report of the 19<sup>th</sup> session of the Committee (2004). Unesco World Heritage List. 24.5.2004, <http://whc.unesco.org/archive/repcom95.htm#719>
- Riabova, Larissa (2001). Coping with extinction: the last fishing village on the Murman coast. Teoksessa Aarsæther, Nils & Bærenholdt, Jørgen O. (toim.) *The reflexive North*. Nordic Council of Ministers, Copenhagen.
- Robertson, Morgan M. (2004). The neoliberalization of ecosystem services: wetland mitigation banking and problems in environmental governance. *Geoforum* 35:3, 361–373.
- Selman, Paul (1999). Three decades of environmental planning: what have we really learned? Teoksessa Kenny, Michael & Meadowcroft, James (toim.) *Planning sustainability*. Routledge, London.
- Smith, S. J. (1999). Society-space. Teoksessa Cloke, Paul, Crang, Phillip & Goodwin, Mark (toim.) *Introducing human geographies*. Arnold, London.
- Stoker, Gerry (1998). Governance as theory: five propositions. *International Social Science Journal* 50:155, 17–28.
- Talen, Emily & Ellis, Cliff (2002). Beyond relativism: reclaiming the search for good city form. *Journal of Planning Education and Research*, 22:1, 36–49.
- Tykkyläinen, Markku & Jussila, Heikki (1998). Potentials for innovative restructuring of industry in northwestern Russia. *Fennia* 176:1, 223–245.
- Tykkyläinen, Markku (2000). Coping with transition on the margin: survival in the rural communities of Karelia and Hungary. Teoksessa Kangaspuro, Markku (toim.) *Russia: more different than most*. Kikimora Publications B:16. Gummerus, Saarijärvi.
- Tynkkynen, Veli-Pekka (2004). Venäläisessä kaupunkisuunnittelussa tuulee lännestä. *Idäntutkimus* 11:1, 3–10.
- UNEP/TIES (United Nations Environment Programme/The International Ecotourism Society) (2001). *Ecotourism: principles, practices and policies for sustainability*. UNEP/TIES, Paris/Burlington.
- Varis, Eira & Polevshchikova, Nadezhda (2001). Transitional survival in the fishing villages on the White Sea. Teoksessa Aarsæther, Nils & Bærenholdt, Jørgen O. (toim.) *The reflexive North*. Nordic Council of Ministers, Copenhagen.
- Viitala, Pentti (1999). Alue- ja yhdyskuntasuunnittelun teoreettisia taustoja. Teoksessa Kosonen, Mauno, Schulman, Harry, Valtakari, Mikko & Viitala, Pentti (toim.) *Suunnittelualueena Suomi*. Yliopistopaino, Helsinki.
- Yanitsky, Oleg N. (2000). *Russian Greens in a risk society*. Kikimora publications, Series B:11. Kikimora Publications, Helsinki.